

ХИМИКОТЕХНОЛОГИЧЕН И МЕТАЛУРГИЧЕН УНИВЕРСИТЕТ - СОФИЯ

ИНФОРМАТИКА

част първа

лектор: доц. д-р Атанас Атанасов

Катедра “Програмиране и използване на компютърни системи”

Лекция 4

АРХИТЕКТУРА И ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА КОМПЮТЪРНИТЕ СИСТЕМИ

АРХИТЕКТУРА НА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

- ❑ Общи сведения и история на КС**
- ❑ Архитектура на КС**
- ❑ Функционални блокове на КС**
  - Процесор**
  - Памет**
  - Дънна платка**
  - Периферни (входно-изходни) у-ва**

ОБЩИ СВЕДЕНИЯ ЗА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

Компютрите са основни елементи в информационните системи. С тях се събира, обработва, съхранява и предава информация.

Компютърната система се състои от:

- апаратната част (hardware)
- и програмното осигуряване (software).

ОБЩИ СВЕДЕНИЯ ЗА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

Конкретните дейности, извършвани от компютрите се дефинират от изпълняваните програми.

Независимо колко сложни са програмите, обработката на данните се свежда до изпълняване на аритметични и/или логически операции (инструкции) в двоична БС.

В съвременните компютри от Фон-Нойманов тип програмите и данните се съхраняват в последователно-адресируема оперативна памет (ОП).

ИСТОРИЯ НА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

Историята на КС е свързана с развитието на електронните компоненти:

I-во поколение КС – лампови (1951-58г.)

ОП -100 В, тактова честота 10KHz

II-ро поколение КС – транзисторни (1958-65г.)

ОП -1KB, тактова честота 1MHz

III-то поколение КС – интегрални схеми (1965-76г.)

ОП -10KB, тактова честота 10MHz

IV-то поколение КС – ГИС (1976-85г.)

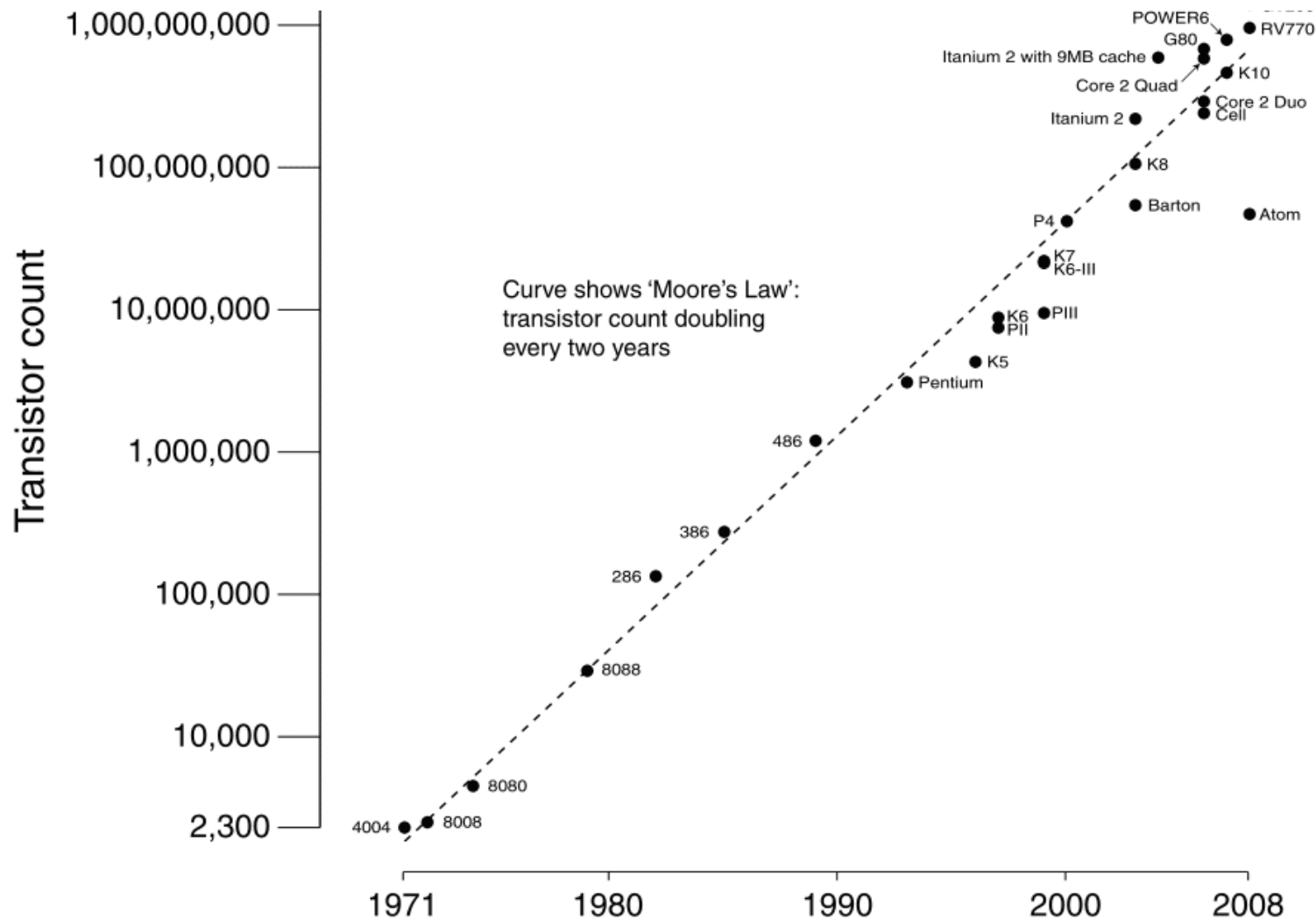
ОП -100KB, тактова честота 100MHz

V-то поколение КС – СГИС след 1985г.

ОП -1MB :-4GB, тактова честота 100MHz :- 4GHz

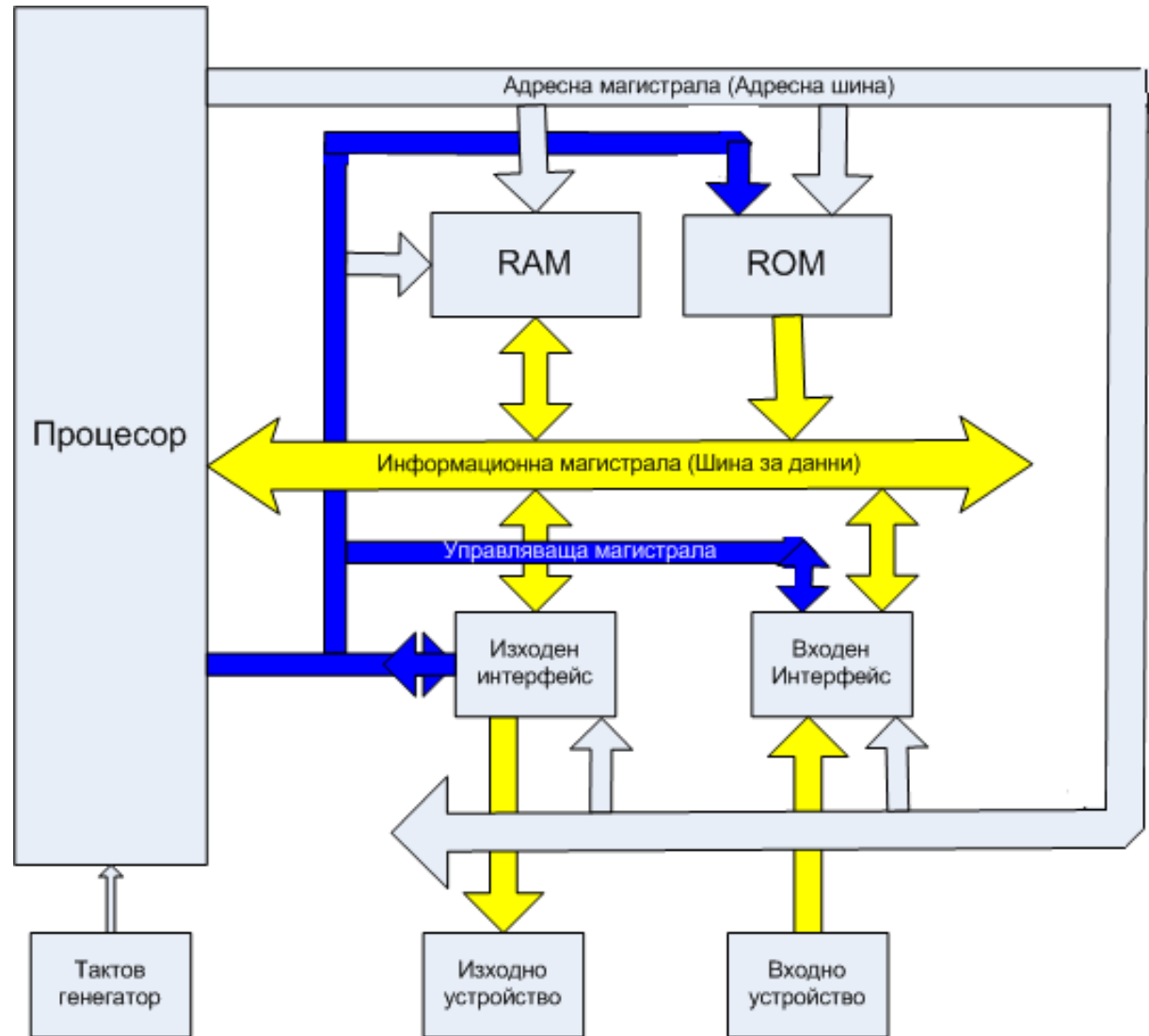
ЗАКОН НА ГОРДЪН МУР 1965г.

Броят на транзисторите в процесорите, както и скоростта на процесорите ще се удвоява на всеки 18 месеца.

АРХИТЕКТУРА НА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

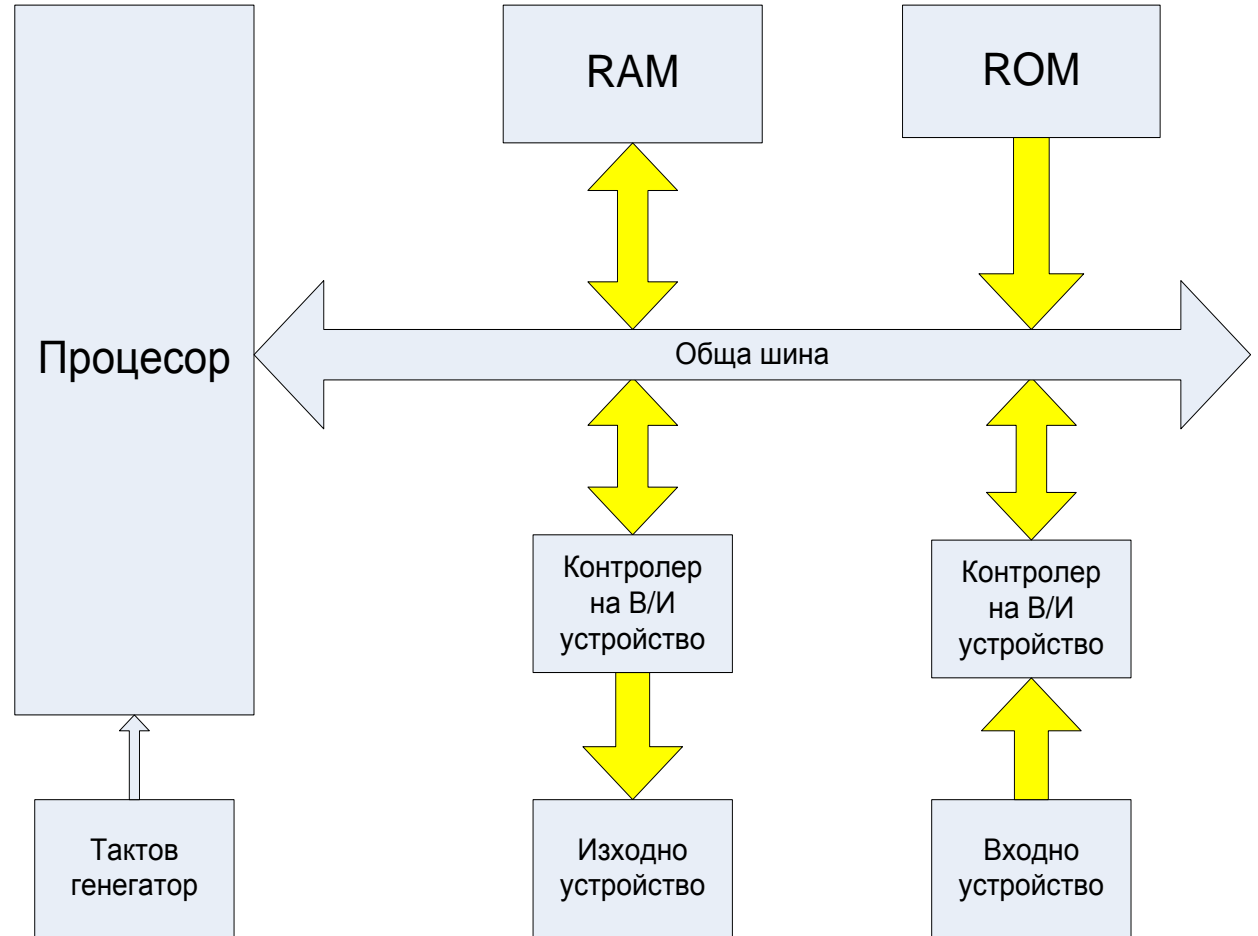
Процесор
Тактов генератор
Памет (ОП) ROM RAM
В/И интерфейс
В/И у-ва.
Интерфейсни шини:
- шина за данни
- адресна шина
- управляваща шина

Компютърна система – Архитектура с три шини

АРХИТЕКТУРА НА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

Процесор
Тактов генератор
Памет (ОП)
ROM RAM
В/И интерфейс
В/И у-ва.
Обща шина

Компютърна система – Архитектура с обща шина

АРХИТЕКТУРА НА КОМПЮТЪРНИТЕ С-МИ

Процесор

Памет (ОП)

RAM, Кеш

Чипсет:

Северен мост

Южен мост

В/И у-ва.

Видео карта AGP

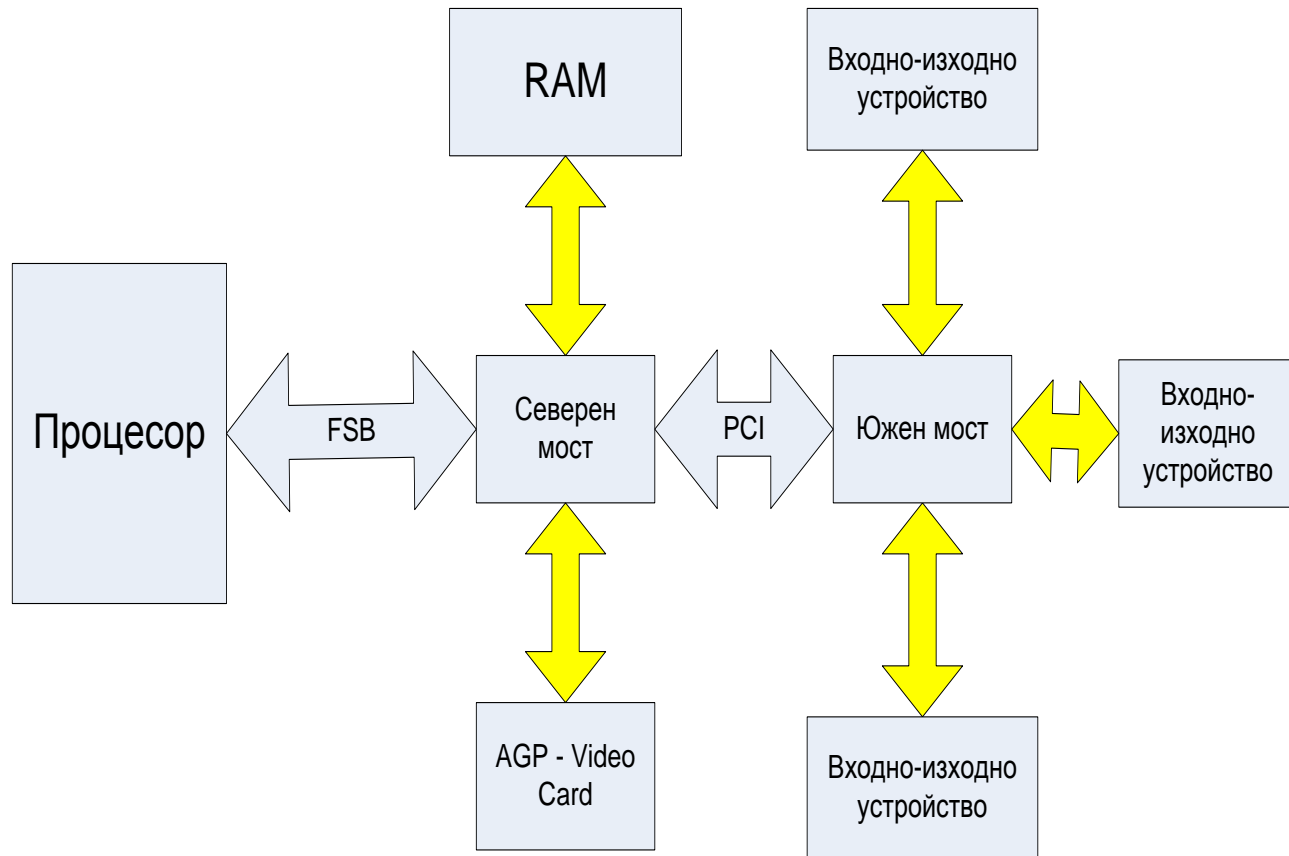
Шини:

FSB шина

(Front Side Bus)

PCI шина

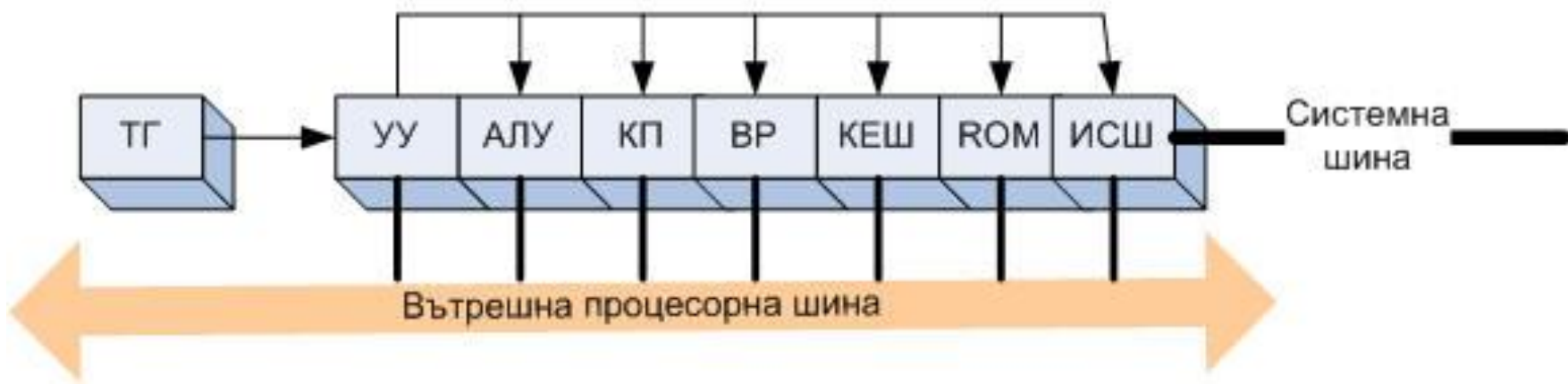
(Peripheral Component
Interconnect (Bus))

Компютърна система – Архитектура на РС

ФУНКЦИОНАЛНИ БЛОКОВЕ НА ПРОЦЕСОРА

- Тактов генератор (ТГ)
- Управляващо Устройство (УУ)
- Аритметично-логическо устройство (АЛУ)
- Копроцесор (КП)
- Вътрешни Регистри (ВР)
- Кеш памет
- ROM памет
- Интерфейс на системната шина (ИСШ)

ФУНКЦИОНАЛНИ БЛОКОВЕ НА ПРОЦЕСОРА

Тактов генератор (ТГ)

Генерира електрически импулси с определена (тактова) честота към процесора. Тактовата честота определя скоростта на операциите, извършвани от процесора.

Управляващо Устройство (УУ)

Управлява работата на всички основни възли на процесора, като им изпраща съответни управляващи сигнали.

Аритметично-логическо устройство (АЛУ)

Извършва аритметичните и логически операции, зададени със съответните инструкции на изпълняваната от процесора програма.

ФУНКЦИОНАЛНИ БЛОКОВЕ НА ПРОЦЕСОРА

Копроцесор

Специализиран процесор за изпълнение на математически операции с плаваща запетая.

Вътрешни регистри (ВР)

Изпълняват важна роля при съхранение на данните и инструкциите на изпълняваната програма.

Постоянна памет(ROM)

Постоянна памет, в която са записани програмите за изпълнение на процесорните инструкции (набор от микроинструкции).

КЕШ (L1)

Малка буферна памет, в която се съхраняват често използваните от процесора инструкции и операнди.

Интерфейс със системната шина (ИСШ)

Осъществява връзката на процесора с останалите компоненти на компютърната система.

Технически Характеристики на Процесора

- Тактова честота (1MHz до 4 GHz)
- Големина на адресната шина (8-:-64 битови)
- Големина на шината за данни (8-:-64 битови)
- Брой целочислени операции в сек. (MIPS)
- Брой операции с плаваща запетая в сек. (MFLOPS)
- Обем на Кеш паметта (L1, L2, L3)
- Брой транзистори до 100 000 000 / 0.09 микрона
- Набор от инструкции (CISC, RISC, MMX)

ФУНКЦИОНАЛНИ БЛОКОВЕ НА КС - ПАМЕТ

Паметта служи за съхранение на данни, информация и програми необходими за работа на КС.

Видове памет:

Вътрешна, Оперативна памет (ОП):

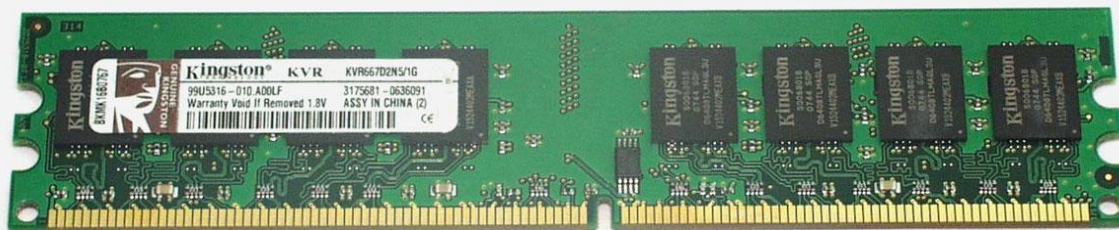
- ROM (енергонезависима)
- RAM, DRAM, SDRAM (DDR1,DDR2, DDR3)
- SRAM, L1,L2,L3 кеш (енергозависима)

Външна:

- магнитна FDD/HDD, магнитна лента;
- оптична CD/DVD;
- полупроводникова (Флаш, SSD, SD карти и др.)

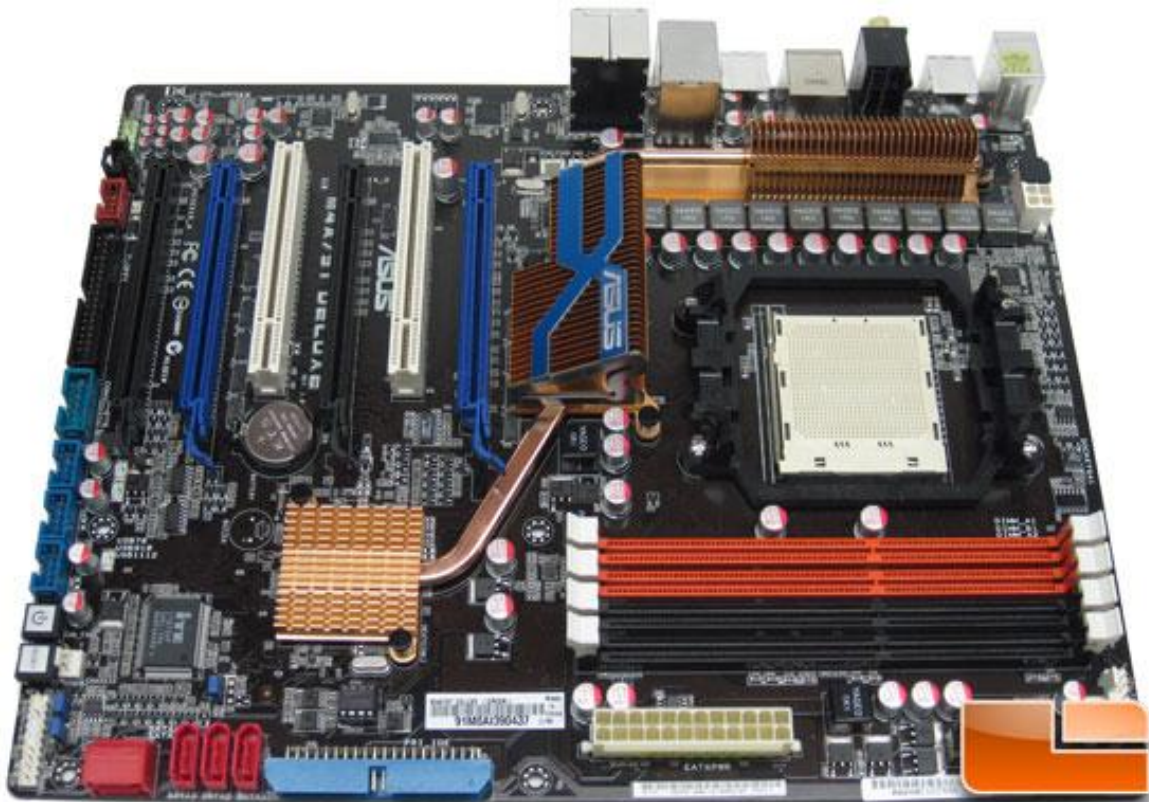
ТЕХНИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПАМЕТТА

- Тактова честота (1MHz до 1,6 GHz) за ОП
- Капацитет MB, GB, TB
- Време за достъп (за четене/запис в ns, ms)
- Максимален трансфер на данни (MB/sec)
- С пряк или последователен достъп

ДЪННА ПЛАТКА (MOTHERBOARD)

Дънната платка е основата, на която се изгражда КС. От нея се определят вида процесор, типа и количеството памет (ОП), видео и звукови карти и т.н. Качествата на КС се определят от архитектурата на дънната платката и вградените в нея компоненти.

КОМПОНЕНТИ НА ДЪННАТА ПЛАТКА:

- Чип сет, включващ северен и южен мост;
- Процесор Pentium 4, CORE i3, i5, i7;
- BIOS;
- Слотове за ОП DDR и DDR2 до 4 GB;
- Шина PCI
- USB 2.0/3.0 интерфейси и IEEE 1394 (FireWire)
- Контролери IDE и SATA за HDD/CD/DVD
- Мрежова карта
- Звукова карта
- Набор от куплунзи

ПЕРИФЕРНИ УСТРОЙСТВА

Периферните у-ва са свързани към КС. Те се делят на **входни** и **изходни**.

Входните у-ва служат за въвеждане на данните и преобразуването им в удобна форма за обработка от процесора (КС).

Изходните у-ва служат за преобразуване на информацията в разбираема за потребителя форма или за предаване на информацията към други КС.

Запамятаващите у-ва, като магнитни твърди дискове, оптични CD/DVD у-ва, флаш памети и др., също са входно-изходни у-ва.

ПЕРИФЕРНИ УСТРОЙСТВА

Входни устройства:

- Клавиатура
- Мишка
- Джойстик
- Уеб камера
- Скенер

Logitech Freedom 2.4 Joystick

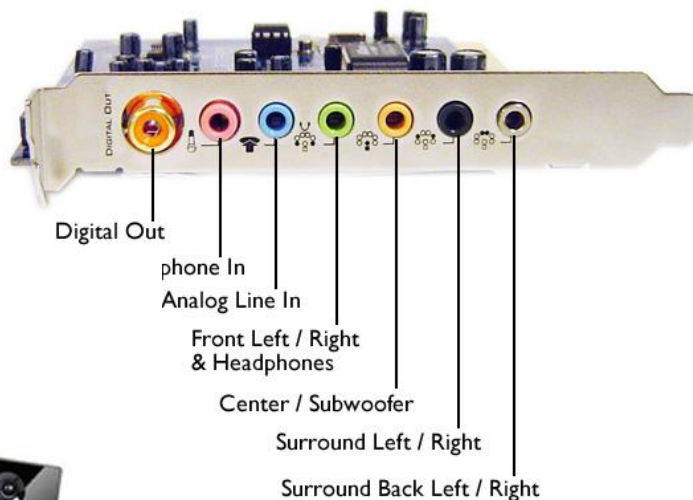
<http://www.computerhope.com>

ПЕРИФЕРНИ УСТРОЙСТВА

Исходни устройства

- Монитор
- Принтер
- Плотер
- Звукова карта
- ТОНКОЛОНИ

ПЕРИФЕРНИ УСТРОЙСТВА

Други входно-изходни устройства:

- Модем (кабелен или WiFi)
- Мрежова карта
- Графичен таблет
- АЦП / ЦАП у-ва
- CD ROM, DVD ROM или записващи CD/DVD
- Флопи и твърди дискове FDD/HDD

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИ В КС

Програмите представляват набор от инструкции, определящи как да се обработват данните и къде да се запишат резултатите.

Програмите и данните се разполагат в оперативната памет на КС на определени адреси.

Микропроцесорът изпълнява програмите по следния начин:

1. Извлича поредната инструкция от ОП.
2. Декодира инструкцията чрез УУ, ROM.
3. Изпълнява инструкцията чрез АЛУ.
4. Записва резултатите в регистри или ОП.